बारागढी गाउँपालिकाको बैदेशिक रोजगार सम्बन्धी

पार्श्व चित्र-२०७७

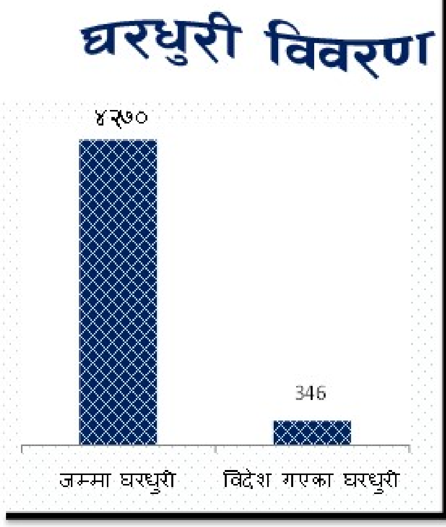

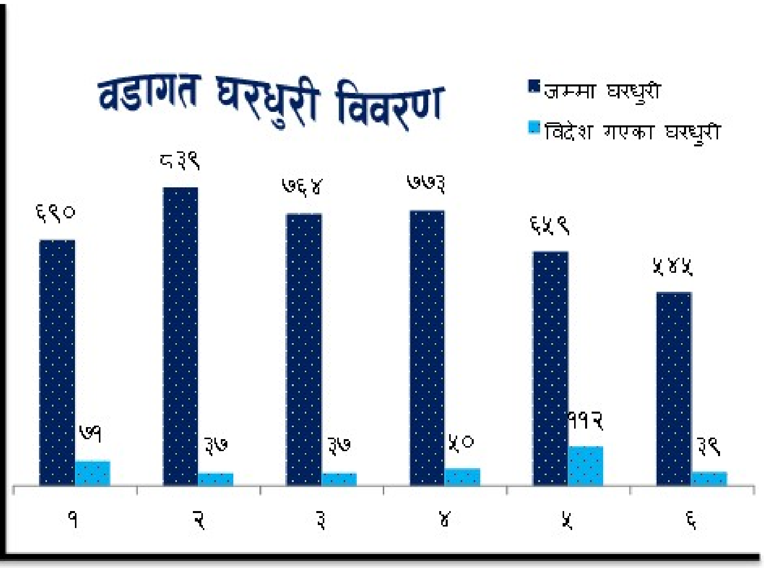

भारतबाट प्राप्त विप्रेषण रू. २०,०००÷जम्मा भारत गएका संख्या १ जना÷१२ महिना
=(प्रति व्यक्ति प्रति महिना औसत कमाई रू.१,६६६/६६)

खाडी, मलेसिया/अन्य देशबाट प्राप्त विप्रेषण रू. ७५९३२०००/÷जम्मा विदेश गएका संख्या ३४५ जना÷१२ महिना
=(प्रति व्यक्ति प्रति महिना औसत कमाई रू. रू. १८,३४१/०६)

सेवा प्रदायक संस्था : दलित जनजाति उत्थान केन्द्र, बारा

Migration Profile

BARAGADHI RM

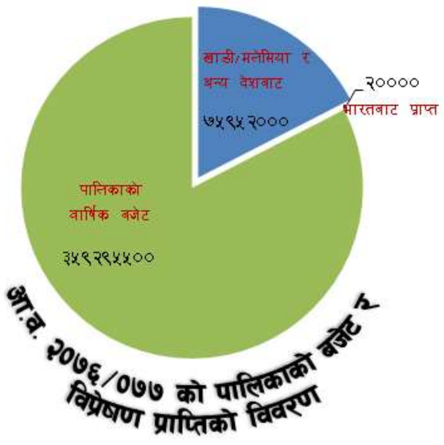

प्राक्कथन

नेपाल राज्यको पुर्नसंरचनासंगै देश संघीयतामा प्रवेश गरेको छ । राज्यका सरकारहरु तीन तहमा विभाजित भएका छन । संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकार गरी तीनै तहका सरकारले संवैधानिक अधिकार अन्तर्गत कार्य सन्चालन गरेका छन । नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई स्थानीय सरकारको रुपमा व्यवस्था गरी संविधानमै यसका अधिकारको व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार आफ्नो एकल अधिकार सूचीका विषयमा कानून बनाउने, कार्यान्वयन गर्ने र अनुगमन गर्ने अधिकार राख्दछन् । संवैधानिक व्यवस्था अन्तर्गत गठन भएको बारागढी गाउँपालिकाले आफ्नो अधिकार अन्तर्गत रहेर आफ्ना नीति तर्जुमा गर्ने, विकासका योजना तर्जुमा गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने, जनताका सुविधाका कार्यहरुको सुरुवात गरेको छ । गाउँपालिकाको वार्षिक, आवधिक तथा दिर्घकालिन योजना निर्माण गर्न लगायत हरेक चरणका कार्यहरु योजनाबद्ध ढंगले अगाडी बढाउन गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण आवश्यक रहेको छ । यसैलाई मध्यनजर गर्दै गाउँका भौतिक, सामाजिक, आर्थिक लगायात सम्पूर्ण सूचनाहरुबाट सु-सूचित गराउने उद्देश्यले बारागढी गाउँपालिका कार्यालय, खोपवाले उपलब्ध सूचना एंव तथ्यांकलाई संकलन र विश्लषण गरी वस्तुगत विवरण २०७७ प्रकाशित गरिसकेको अवस्था छ ।

वैदेशिक रोजगारको विषयमा विस्तृत विवरण संकलन गरी यस क्षेत्रको चुनौति, अवसर तथा सम्भावनाहरुको पहिचान गर्ने उद्देश्यले “**वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी पाश्र्व चित्र-२०७७**” तयार गरेको छ । नेपालको संविधान २०७२ ले वेदेशिक रोजगारलाई शोषणमुक्त, सुरक्षित र व्यवस्थित गर्न तथा श्रमिकको रोजगारी र अधिकारको प्रत्याभूति गर्न यस क्षेत्रको नियमन र व्यवस्थापन गर्ने नीति लिएको छ । साथै स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले स्थानीय सरकारलाई तथ्यांक संकलन, सूचना केन्द्र संचालन तथा सूचना प्रवाह, सीप तालिम, वित्तीय साक्षरता, परिवारीक पुनःएकिकरण लगायतको वैदेशिक रोजगारको क्षेत्रमा आधारभूत सेवा प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । उक्त जिम्मेवारीलाई वार्षिक, आवधिक तथा रणनीतिक योजनाहरुमा समावेश गरी विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्न वा यस क्षेत्रको नियमन तथा व्यवस्थापनको लागि वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी आधारभूत तथ्यहरु आवश्यक थियो । यस पार्श्वचित्रवाट उक्त आवश्यक जानकारी तथा तथ्यांकहरु उपलव्ध भएका छन् । जसले गर्दा यस क्षेत्रको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक गतिविधिहरुको योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनमा महत्वपूर्ण योगदान पुग्ने अपेक्षा लिएको छु ।

उक्त पार्श्वचित्र तयार गर्नमा दलित जनजाति उत्थान केन्द्र, बारा/सामी परियोजना र हेल्भेटास नेपालले प्राविधिक सहयोग प्रदान गरेकोमा यस बारागढी गाउँपालिकाको कार्यालयले उक्त संस्थालाई हार्दिक धन्यवाद प्रदान गर्दछ । प्रस्तुत पार्श्वचित्र तयार गर्ने क्रममा त्रुटि रहित बनाउने प्रयास गर्दा गर्दै यसमा धेरै त्रुटि भएका होलान्, तपाईंहरुका सुझावहरु प्राप्त भए आगामी दिनहरुमा मार्गदर्शन हुनेछ ।

अन्तमा यो पार्श्वचित्र तयार गर्ने क्रममा सूचना तथा तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने सम्पूर्ण गाउँबासी, जानिफकार व्यक्तिहरु, सम्पूर्ण सरकारी कार्यालय, सेवा प्रदायक संस्था दलित जनजाति उत्थान केन्द्रका पदाधिकारी, सम्बन्धित कर्मचारी, स्वयंसेवकहरु र गाउँका विद्धत वर्गहरु प्रति गाउँपालिका कार्यालय हार्दिक आभार तथा धन्यवाद प्रकट गर्दछ ।

देवदत्त बछाड
अध्यक्ष, बारागढी गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, खोपवा

बिषयसूची

क्र.स.	बिषयबस्तु	पेज न.
१.	पृष्ठभूमि	१
२.	गाउँपालिकाको परिचय	१
३.	गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था	२
४.	गाउँपालिकाको जनसांख्यिक अवस्था	२
५.	पार्श्वचित्र निर्माणको लागि तथ्यांक संकलन सम्बन्धी पृष्ठभूमि	४
६.	तथ्यांक संकलन तथा पार्श्व चित्र निर्माणको उद्देश्य	५
७.	तथ्यांक संकलनको क्षेत्र र बिधि	५
८.	तथ्यांक संकलनको सिमा	६
९.	तथ्यांकको प्रयोगमा संबेदंसीलता	६
१०	तथ्यांकको सारांश	६
११.	जनसाख्यिक विवरण	६
१२.	सुरक्षित आप्रबासन अवलम्बनको अबस्था	७
१३.	विप्रेषण (Remittance) प्राप्ति तथा त्यसको उपयोग	८
१४.	बैदेशिक रोजगार सम्बन्धी समस्या तथा सामाजिक लागत	९
१५.	पालिका भित्रको बैदेशिक रोजगारको सवालहरु	११
१६.	निष्कर्ष तथा सुझाबहरु	१४
१७.	तथ्यांक तथा अनुसूचीहरू	१५–३७

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२, ले नगरपालिका तथा गाउँपालिकालाई स्थानीय तहको रुपमा परिभाषित गरेको छ । स्थानीय तहको रुपमा रहेका यी सरकारहरु जनतालाई सरल रुपले सेवा प्रवाह गर्ने प्रक्रियामा छन् । स्थानीय तहको काम गर्नको लागि जिम्मेवारी प्राप्त गरेका यी निकायहरुले जनताको सर्वाधिक नजिकको साझेदार बनेर काम गर्न सुरवात गरिसकेका छन् । गाउँपालिकाले आफ्नो जिम्मेवारी पुरा गर्दा आफ्नो गाउँको आवधिक र वार्षिक योजना तर्जुमामा सहभागितामुलक प्रक्रियाबाट यथार्थपरक योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्नु पर्ने हुन्छ । अतः गाउँपालिकाको योजना तर्जुमाको लागि आफ्नो क्षेत्रको सामाजिक, आर्थिक, भौतिक आदि विविध पक्षको तथ्याङ्कको आवश्यकता पर्दछ । गाउँपालिकाका विविध पक्षहरुको वास्तविक स्थितिको तथ्याङ्क र सूचना विना कुनै पनि योजनाको सही छनौट हुन सक्दैन् । समय समयमा गाउँपालिकासँग सम्बन्धित सबै किसिमका तथ्य र तथ्याङ्क संकलन र विश्लेषण गरी सो तथ्याङ्कका आधारमा योजना तर्जुमा हुन सकेको अवस्थामा मात्र योजनाहरू वस्तुनिष्ठ हुन्छन् ।

नेपालको संविधान २०७२ ले वैदेशिक रोजगारलाई शोषणमुक्त, सुरक्षित र व्यवस्थित गर्न तथा श्रमिकको रोजगारी र अधिकारको प्रत्याभूति गर्न यस क्षेत्रको नियमन र व्यवस्थापन गर्ने नीति लिएको छ । साथै स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले स्थानीय सरकारलाई तथ्यांक संकलन, सूचना केन्द्र संचालन तथा सूचना प्रवाह, सीप तालिम, वित्तीय साक्षरता, परिवारिक पुनः एकिकरण लगायतको वैदेशिक रोजगारको क्षेत्रमा आधारभूत सेवा प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । उक्त जिम्मेवारीलाई वार्षिक, आवधिक तथा रणनीतिक योजनाहरुमा समावेश गरी विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्न वा यस क्षेत्रको नियमन तथा व्यवस्थापनको लागि वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी आधारभूत तथ्यहरु आवश्यक थियो । यस पार्श्वचित्रबाट उक्त आवश्यक जानकारी तथा तथ्यांकहरु उपलव्ध हनेछन् । जसले गर्दा यस क्षेत्रको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक गतिविधिहरुको योजना तर्जुमा गर्न तथा कार्यान्वयनमा महत्वपूर्ण योगदान पुग्नेछ । वैदेशिक रोजगारको विषयमा विस्तृत विवरण संकलन गरी यस क्षेत्रको चुनौति, अवसर तथा सम्भावनाहरुको पहिचान गर्ने उद्देश्यले **"वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी पार्श्व चित्र-२०७७"** तयार गरिएको छ ।

२. गाउँपालिकाको परिचयः

बारा जिल्लामा अवस्थित बारागढी गाउँपालिका प्रदेश नं. २ अन्तर्गतको मिश्रित विशेषता बोकेको गाउँपालिका हो । साविक सुखी पथरा, भवानीपुर, पिपरा सतपुर, खोपवा, विशुनपुर्वा, गडहलका सबै वडाहरु तथा सिहासनीका ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९ वडाहरु मिलेर बनेको यो गाउँपालिका ३९.२९ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । बारागढी गाउँपालिका बारा जिल्लाको सदरमुकाम कलैयाबाट करिव २५ कि.मी. पूर्वमा अवस्थित छ ।

गाउँपालिकामा समावेश भएका वडाहरुः वडा नं.	वडाको नाम	साविक वडा
१	पिप्राबसतपुर	१-९
२	बिशुनपुर्वा	१-९
३	खोपवा	१-९
४	पथरा	१-९
५	सिहासनी	३-९
६	गडहल	१-९

३. गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था :

बारागढी गाउँपालिका भौगोलिक अवस्थितिका हिसाबले २६ डिग्री ५७ मिनेट १ सेकेण्ड देखि २७ डिग्री १ मिनेट ४४ सेकेण्ड उत्तरी अक्षांश र ८५ डिग्री ५ मिनेट ३४ सेकेण्ड देखि ८५ डिग्री ११ मिनेट २२ सेकेण्ड पुर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ ।

यस गाउँपालिका बारा जिल्लाको जिल्ला सदरमुकाम देखि १४ कि.मी. पूर्वमा अवस्थित छ । ६ वटा वडाहरुमा विभाजित यस गाउँपालिकाको पूर्वमा रौतहट जिल्ला, पश्चिममा करैयामाई गाउँपालिका र महागढीमाई नगरपालिका, दक्षिणमा पचरौता नगरपालिका, आदर्श कोतवाल गाउँपालिका र उत्तरमा कोल्हवी नगरपालिकासँग सिमाना जोडिएको छ । जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको ३.०९ प्रतिशत भुभाग ओगटने यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ३९.२९ वर्ग कि.मी. रहेको छ ।

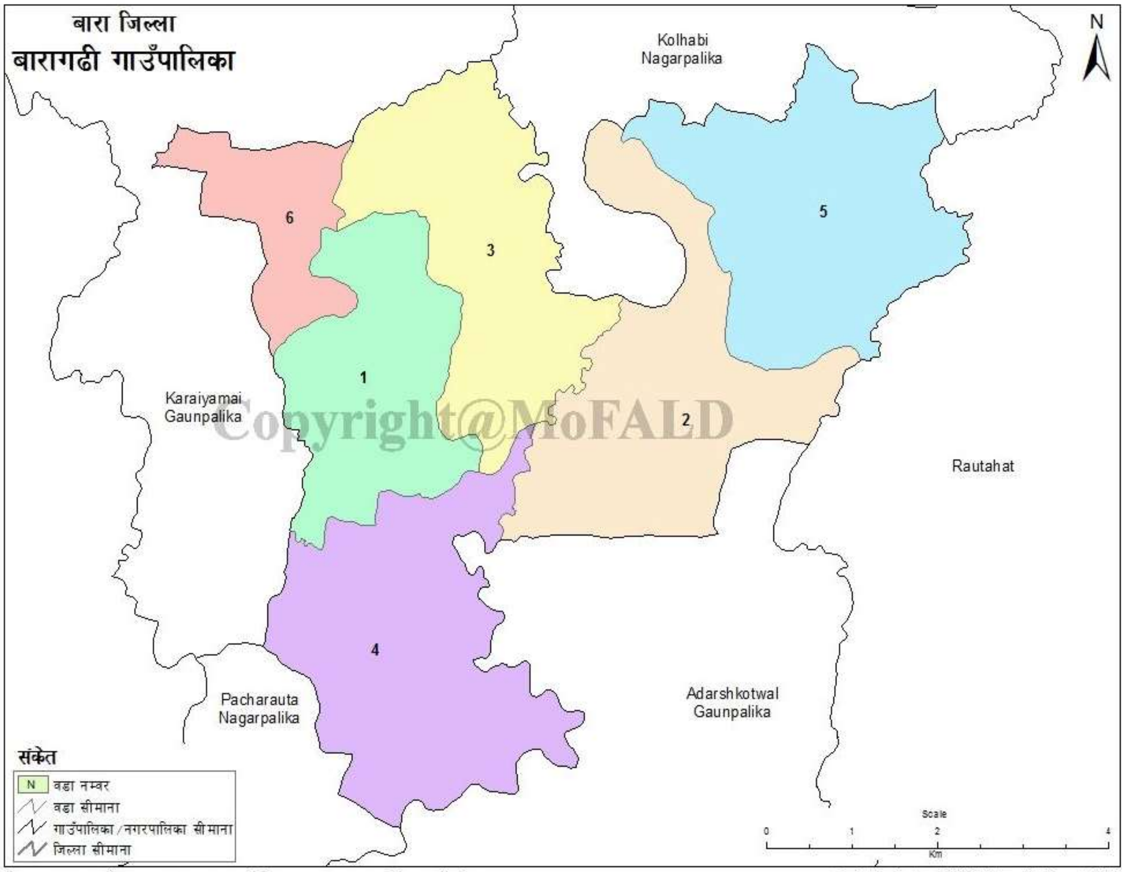

स्रोत: स्थलरुप नक्सा (स्केल १:२५००० / १:५००००), नापी विभाग र जनगणना २०६८, केन्द्रिय तथ्यांक विभाग

Projection System: MUTM, Spheroid - Everest 1830
MoFALD, 2074

४. गाउँपालिकाको जनसांख्यिक अवस्था

जनसंख्या राज्यको पहिलो शर्त हो । जनसंख्या विना कुनै पनि राज्यको परिकल्पना हुन सक्तैन । देश विकासको पहिलो आधार र स्रोत जनसंख्या नै हो । मानव विना कुनै पनि गाउँ तथा गाउँको अस्तित्व संभव हुन सक्तैन । राज्य तथा सरकारको महत्वपूर्ण हतियार तथा अधिकारको प्रदायक त्यस क्षेत्रका नागरिक अर्थात जनसंख्या हो । गाउँको विकास गर्न जनसहभागिता अति आवश्यक हुन्छ । अर्थात जनसंख्या र विकासको विच अन्योन्याश्रित सम्वन्ध रहेको हुन्छ । गाउँको हरेक विकास जनताको लागि हो भने गाउँको विकासको श्रोत पनि जनता नै हुन् । सार्वजनिक

प्रशासनको मुल आधार पनि जनता नै हुन् । अतः गाउँ तथा गाउँको विकासका लागि राज्य, सरकार, वा प्रशासन सबैले जनसंख्याको विवरण अद्यावधिक गरिरहनु पर्दछ । शासनको मूल केन्द्रमा नागरिक नै रहेका हुन्छन् । अतः जनसंख्या विवरणले राज्यका क्रियाकलापलाई दिशा निर्देशको आधार उपलव्ध गराउँछ । बारागढी गाउँपालिकामा आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका बासिन्दाको विवरण तयार गरि विकासका क्रियाकलापलाई सहज बनाउन जनसंख्याको तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने क्रममा यस क्षेत्रभित्र रहेका गाउँवासिको तथ्याङ्क तलको तालिकामा देखाईएको छ । जसअनुसार यस गाउँपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण २०७४ अनुसार कुल जनसंख्या २७,१९१ रहेको छ ।

वडा	घरधुरी	जम्मा	पुरुष	महिला
१ (पिप्राबसतपुर)	६९०	४३६५	२२४७	२११८
२ (विसुनपुर्वा)	८३९	५२२१	२६४४	२५७७
३ (खोपवा)	७६४	५०५६	२५६९	२४८७
४ (पथरा)	७७३	५००६	२५४८	२४५८
५ (सिहासनी)	६५९	४३५०	२२०४	२१४६
६ (गडहल)	५४५	३१९३	१६२७	१५६६
कुल	४२७०	२७१९१	१३८३९	१३३५२

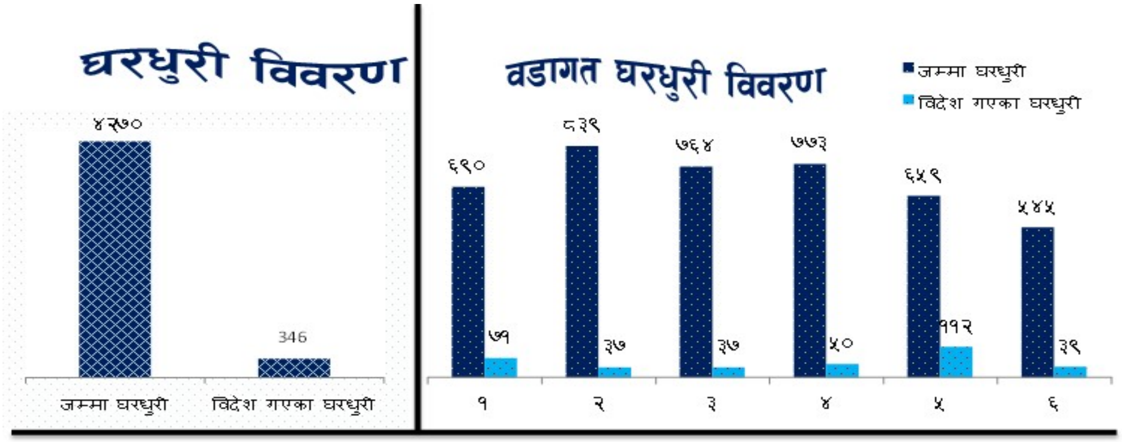

वैदेशिक रोजगारीमा गएकाहरु

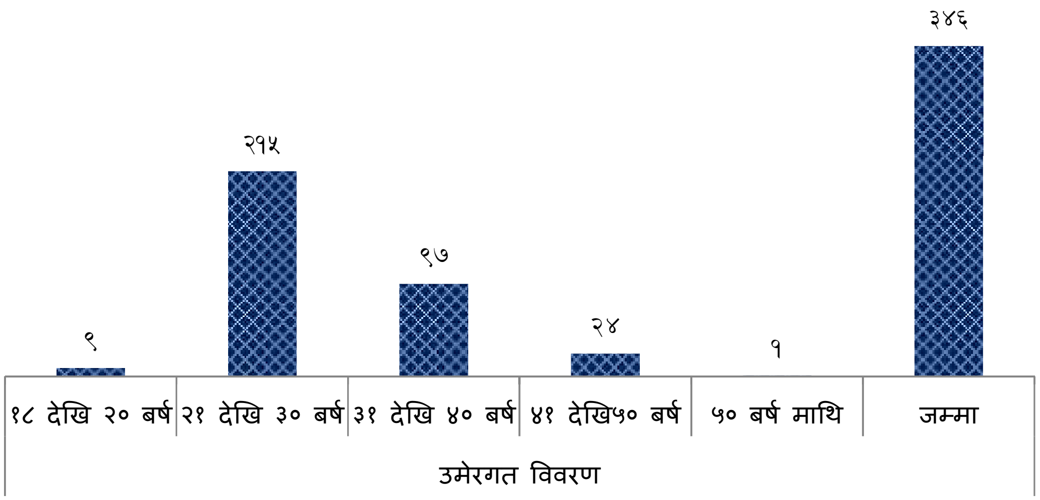

५. पार्श्व चित्र निर्माणको लागि तथ्यांक संकलन सम्बन्धी पृष्ठभुमि:

सरकारी तथ्याकं अनुसार प्रत्येक वर्ष ४ लाख ५० हजार युवा श्रम वजारमा प्रवेश गर्ने गरेको देखिन्छ । निजामती, सुरक्षा क्षेत्र, नीजी/सार्वजानिक, गैर सरकारी र स्वरोजगारका क्षेत्रगरी १ लाख युवाले देश भित्र अवसर प्राप्त गर्न हम्मे छ । प्रत्येक वर्ष ४ लाख ५० हजार युवामध्ये १ लाख युवा पनि रोजगारीको लागि देश भित्र खपत हुन हम्मे छ भने विगतका वर्षहरु र आउने वर्षका युवाहरु पनि खाली नै रहन्छन् । यो संख्या देश भित्रै थुप्रिने हो भने देशले त्यो युवा जनशक्तिलाई कसरी व्यवस्थापन गर्ला । यो विषय सोचनीय छ । स्थानीय स्तरमा रोजगारीको न्यून अवसर, स्वरोजगार तथा व्यवहारिक शिक्षाको कमी, परम्परागत जीवन प्रणालीमा युवाको घट्दो रुची, गरिवी तथा समुन्नत जीवनको चाहाना लगायतका कारण युवाहरु वर्षेनी वैदेशिक रोजगारमा जाने क्रम वढ्दो छ । वर्तमान अवस्थालाई हेर्ने हो भने हरेक दिन १२ देखी १५ सय नेपाली युवाहरु खाडीमुलुक, मलेसिया लगायतका देशहरुमा विदेशिने क्रम जारी छ । वैदेशिक रोजगार विभागको औपचारिक तथ्यांक अनुसार करिव ४५ लाख युवा वैदेशिक रोजगारमा गइसकेका छन् । यो औपचारीक रुपमा श्रम स्वीकृति लिएर जाने व्यक्तिको तथ्यांक हो । वाँकी २० लाख भन्दा वढि युवा भारत लगायत तेस्रो मुलुकवाट श्रम स्वीकृति नलिइ गएको अनुमान छ ।

> **वैदेशिक रोजगार र नेपालको संविधान २०७२:**
>
> नेपालको संविधान, २०७२ को राज्यको मौलीक हक र कर्तव्य अन्तर्गत धारा ३३ मा १) प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हक हुनेछ । २) प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको छनौट गर्न पाउने हक हुनेछ । त्यसैगरी धारा ५१ (झ) श्रम र रोजगार सम्वन्धि नीति अन्तरगत बुँदा (५) मा वैदेशिक रोजगारलाई शोषणमुक्त, सुरक्षित र व्यवस्थित गरी श्रमिकको रोजगारी र अधिकारको प्रत्याभूति गर्न यस क्षेत्रको नियमन र व्यवस्थापन गर्ने प्रावधान छ । बुँदा (६) मा बैदेशिक रोजगारीबाट आर्जन भएको पूँजी, सीप, प्रविधि र अनुभवलाई स्वदेशमा उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगाउन प्रोत्साहन गर्ने भन्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ ।

राष्ट्र वैंकले गरेको अध्यायन अनुसार २०७५/०७६ मा नेपालमा ८ खर्व ७९ अर्व रेमिट्यान्स् भित्रिएको छ । जसले देशको कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा २५.४ प्रतिशत योगदान दिएको छ । जसले देशको अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाएको छ । २०५२ सालमा ४२ प्रतिशतमा रहेको गरीवी हाल आएर २१ प्रतिशमा झरेको छ । यसरी गरिवी घट्नुमा रेमिट्यान्स्को मुख्य योगदान छ । गरिवी घट्नुका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता क्षेत्रमा निम्न स्तरका समुदायको पहुँच उल्लेख्य रुपमा वृद्धि भएको देखिन्छ । वैदेशिक रोजगारको सवल पक्ष भनेको नै रेमिट्यान्स् तथा सीप ज्ञान आर्जन हो । तर त्यस्ता सीप ज्ञान लिएर फर्किएका जनशक्तिको उचित व्यावस्थापन तथा परिचालन गर्न नसक्नु आजको चुनौति हो । अर्को तिर खर्वौ रमिट्यान्स्को सही सदुपयोग र यसवाट दीर्घकाल सम्म कसरी फाइदा लिने भन्ने चुनौति उत्तिकै छ ।

अर्को महत्वपूर्ण पक्ष भनेको गन्तव्यमुलुकमा गर्ने पर्ने कामको सीप नहुनु, त्यहाँको भाषा धर्म संस्कृतिको ज्ञान तथा जानकारी कमी हुनु हो । फलस्वरुप दिनमा ३ देखी ५ वटा सम्म लास (शब) देश भित्र भित्रिरहेको अवस्था छ भने अर्कोतिर देश भित्र र गन्तव्यमुलुकमा ठगी, वेपत्ता तथा

> **वैदेशिक रोजगार र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४:**
>
> स्थानीय सरकार संचालन ऐनको दफा ११ (थ) अन्तरगत तपसिलको सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्वन्धीको आधारभूत सेवाहरू प्रदान गर्ने जिम्मेवारी स्थानीयस सरकारको रहेको छ :
>
> (४) वैदेशिक रोजगारीमा रहेको श्रम शक्तिको सूचना तथा तथ्याङ्कको सङ्कलन तथा व्यवस्थापन,
>
> (५) रोजगार सूचना केन्द्रको व्यवस्थापन तथा सञ्चालन,
>
> (६) वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रम शक्तिको लागि वित्तीय साक्षरता र सीपमूलक तालीम सञ्चालन,
>
> (७) वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूको सामाजिक पुन: एकीकरण,
>
> (८) वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त ज्ञान, सीप र उद्यमशीलताको उपयोग ।

अलपत्र परका घटनारु पनि उत्तिकै देखिन्छ । घर सम्हालेर वस्ने व्यक्तिहरु काम (चुल्हा चौका, खेतीवारी, विहे बटुल, सामाजिक भेला, वालवच्चा/वृद्धको हेरचाह) को वोझ, घरेलु हिंसा तथा लान्छाना लगायतका कारणले गर्दा मानसिक रुपमा विक्षिप्त हुने गरेका छन् । जसले समाजिक संरचनामा नै फेरदल ल्याउन सक्ने अनुमान गर्न सकिन्छ । तसर्थ वैदेशिक रोजगारको क्षेत्र व्यवस्थापन आजको टड्कारो आवश्यकता हो । जसको लागि तथ्यगत जानकारी तथा सूचनाहरु उलपव्ध भएमा प्रभावकारी नीति तथा कार्यक्रमहरु संचालन/सम्पादन गर्न मद्धत पुग्दछ भन्ने अभिप्रायका साथ बारागढी गाउँपालिका भित्रका सवै वडाहरुको वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित विभिन्न तथ्यांकहरु संकलन गरिएको छ ।

६. तथ्यांक संकलन तथा पार्व चित्र निर्माणको उद्देश्य:

स्थानीय तह भित्रको वैदेशिक रोजगारको विधमान अवस्था (विदेशिएका जनसंख्या, परिवारमा रहेको जनसंख्या, रेमिट्यान्स् प्राप्ति तथा उपयोग, समाजिक लागत लगायत) को वारेमा जानकारी हासिल गरी यस क्षेत्रको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम निर्माण तथा संचालन गर्नमा सहयोग पुग्नेछ । यस पार्श्वचित्र तयारी गर्नुका प्रमुख उद्देश्यहरू निम्नलिखित छन् ।

- पालिका भित्रका घरधुरीवाट बिदेशिएका युवाहरुको लगत तयार गर्ने ।
- वैदेशिक रोजगारवाट प्राप्त भईरहेको रेमिट्यान्स्को सम्भावित दिगो व्यवस्थापन तथा आयमूलक क्षेत्रमा परिचालनका कार्यक्रम संचालन लागि रेमिट्यान्स् सम्वन्धी जानकारी हासिल गर्ने ।
- पालिका भित्रका वैदेशिक रोजगारका युवाहरुले वैदेशिक रोजगारमा जादा अवलम्वन गर्नु पर्ने अत्यावश्यक प्रकृयाहरु (सिप तालिम सिक्ने, कागजपत्रको एक प्रति घरपरिवारमा छाड्ने, सूचना लिएर मात्र जाने लगायत) अवलम्वनको अवस्थाको बारेमा जानकारी लिई यस क्षेत्रको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम तय गर्न तथ्यगत आधार निर्माण गर्ने ।
- सुरक्षित आप्रवासनसँग सम्वन्धित सवालहरु खासगरी पारिवारिक पुन:एकिकरण तथा विभिन्न खालका सामाजिक समस्याहरुको उचित व्यवस्थापनका लागि सो सम्बन्धी जानकारी संकलन गर्ने ।

७. तथ्यांक संकलनको क्षेत्र र बिधि:

तथ्यांक संकलनको क्षेत्र बारागढी गाउँपालिकाको सम्पुर्ण ६ वटै वडाहरु रहेको छ । उक्त पार्श्वचित्र तयार गर्नको लागि आवश्यक तथ्यांकहरु गणना बिधिबाट संकलन गरिएका हुन् । जसको लागि अन्तरवार्ता विधी प्रयोग गरिएको छ । सहायक विधीको रुपमा अवलोकन र मुख्य सूचनादातासँग पनि छलफल गरिएको छ । खासगरी आप्रवासन अवस्था र रेमिट्यान्स् सँग सम्वन्धित पक्षहरुको विषयमा परिवारका सदस्यसँग अन्तरवार्ता गरिएको छ भने सामाजिक लागत तथा अन्य जानकारीहरु संकलनका लागि मुख्य सूचनादाताहरुसँग अन्तरवार्ता गरिएको । तथ्यांक संकलनमा (KoBo Tool Box) कोवो टुल वक्सको प्रयोग गरिएको छ ।

हरेक वडाहरुको घरघुरी तहमा पुगी सम्बन्धित परिवारको सदस्यहरुले प्रदान गरेको जानकारीको आधारमा तथ्यांकहरु संकलन गरिएको छ । जसको लागि गाउँपालिकाले छनौट गरेका गणकहरु परिचालन गरिएको थियो । ति गणकहरु सम्बन्धित वडाको स्थानीय वासिन्दा भएकाले तथ्यांक संकलनमा गहिराई सम्म पुग्न सजिलो भएको पाइएको छ ।

८. तथ्यांक संकलनको सिमा:

संकलित सूचनाहरु वैदेशिक रोजगारमा गएका व्यक्तिहरुको परिवारले प्रदान गरेका आधारमा तयार गरिएको छ । यसले उनीहरुको अवस्थाको वास्तविकतालाई प्रतिनिधित्व गर्दछ । समग्रमा भन्ने हो भने यस तथ्यांकले मुख्य रुपमा बारागढी गाउँपालिका भित्रको वैदेशिक रोजगारको अवस्थालाई झल्काउदछ । तथ्यांक संकलनको लागि पालिकाले आफैले स्थानीय स्तरमा उपयोग तथा आवश्यक हुने प्रश्नावली निर्माण गरी प्रयोग गरिएको छ । संकलित व्यक्तिगत तथा पारिवारिक जानकारीहरु सुरक्षित राखिएका छन् ।

९. तथ्यांकको प्रयोगमा संबेदनसीलता

घरधुरी तहमा पुगी व्यक्ति/परिवारसँग सम्वन्धीत व्यक्तिगत विवरण, उनीहरुको आम्दामी तथा खर्चको अवस्था (आर्थिक अवस्था), उनीहरुसँग सम्बन्धित ठगी तथा पीडाका घटनाहरु संकलन गरिएको छ । जुन उनीहरुको नितान्त व्यक्तिगत सूचनाहरु हुन् । यसका साथै वैदेशिक रोजगारका कारण परिवारमा भएका घरेलु हिंसा, लान्छाना, आरोप आदी सम्बन्धिका घटनाहरु पनि संकलन गरिएका छन् । जुन अत्यान्तै सम्वेदनशील सूचनाहरु हुन् । त्यस्ता सूचनाहरुको संवेदननशीलता, गोपनीयता र त्यसको सार्वजानिकीकरणमा सम्वन्धित पक्षको ध्यान पुग्नु अत्यावश्यक ठानिएको छ । जुन सूचनाहरुको माध्यमवाट त्यस्ता घटनाहरु न्यूनीकरण तथा रोकथामका लागि योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनको लागि मात्र उपयोग हुनेछन् ।

१०. तथ्यांकको सारांश:

तथ्यांक संकलन, स्थलगत अनुगमन तथा अन्तरकृयाका क्रममा प्राप्त तथ्यगत सूचना तथा जानकारीहरुलाई संक्षिप्त रुपमा व्याख्या तथा विश्लेषण गरी विभिन्न रेखाचित्र तथा तालिकाहरुको माध्यमवाट प्रस्तुत गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

११. जनसाख्यिक विवरण:

बारागढी गाउँपालिकाले तयार गरेको ड्राफ्ट पाश्वचित्र २०७५ अनुसार यस स्थानीय तहमा जम्मा ४,६६७ घरधुरी रहेको छ । उक्त घरधुरीहरु मध्ये १,५३४ घरधुरीका १,७९८ जना युवाहरु (४.२३ प्रतिशत महिला सहित) विदेशमा छन् । यी बाहेकका छुटिमा आएर जाने तरखरमा रहेका र जाने तयार भएका युवाहरु पनि उत्तिकै संख्यामा भेटिएका छन् । यसरी विदेश जाने मध्ये ९२३ (५१ प्रतिशत) जना भारत गएका छन् भने वाँकी ८७५ (४९ प्रतिशत) जना मलेसिया, खाडीमुलुक तथा अन्य देश गएको पाइएको छ । विदेश जानेको देशगत संख्या तलको तालिकावाट थप जानकारी लिन सकिन्छ ।

गन्तव्यमुलुकको हिसावले यस स्थानीय तहका अधिकतम् व्यक्तिहरु क्रमस: मलेशिया, साउदी अरब, कतार, युएइ (दुवइ), कुवेत, वहराईन, कोरिया, भारत लगायतका देश गएको पाइएको छ ।

विदेशमा रहेका ३४६ जना मध्ये २६.३ प्रतिशत दलित, ०.९ प्रतिशत बाहुन क्षेत्री, ६०.७ प्रतिशत तराई जनजाति, ८.७ प्रतिशत अन्य तराई मधेश र ३.५ प्रतिशत अन्य जातजाति रहेका छन् ।

वैदेशिक रोजगारमा संलग्न व्यक्तिहरुको उमेरगत तथ्यांकलाई हेर्ने हो भने अधिकांश उर्वर उमेर समूहका जनशक्तिहरु गाउँ नगरबाट बाहिर रहेका पाइन्छ । यसरी वैदेशिक रोजगारमा जाने क्रममा यस पालिकाबाट महिलाहरु त्यति वैदेशिक रोजगारमा जाने क्रम न्यून रहेको देखिन्छ । यस स्थानीय तहवाट वैदेशिक रोजगारमा गएका संख्या जम्मा ३४६ जनामध्ये ३ जना मात्र महिला (०.९ प्रतिशत) रहेको पाईएको छ ।

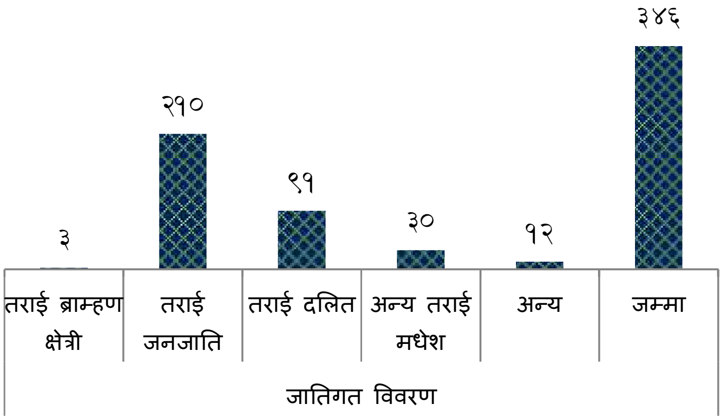

संकलित तथ्यांक हेर्दा सवैभन्दा वढि २१ देखी ३० वर्ष उमेर समूहका व्यक्तिहरु वैदेशिक रोजगारमा गएका छन् । यसको साथै ५० वर्ष माथिका पाको उमेरका १ जना व्यक्ति पनि वैदेशिक रोजगारमा रहेको पाइएको छ ।

पुरुषहरुको उल्लेख्य संख्या वैदेशिक रोजगार रहेकाले महिला घरमुलीको संख्यामा वृद्धि भएको पाइएको छ । जसले समग्र परिवारको जिम्मेवारी सम्हाली रहेको अवस्था छ ।

१२. सुरक्षित आप्रबासन प्रकृया अवलम्बनको अबस्था:

विदेशिने युवाको संख्या उल्लेख्य भए पनि गन्तव्य देश/स्थलमा अत्यावश्यक सीप तालिम तथा जानकारीहरु लिएर जाने क्रम न्यून रहेको छ । ३४६ युवा मध्ये करिव ६.१ प्रतिशत (२१ जना) ले मात्र सीप तालिम लिएर विदेश गएका छन् । यसरी सीप तालिम नलिइ जानाले गन्तव्य मूलुकमा दुर्घटना लगायत विभिन्न खाले हिंसा तथा ठगीहरुको सामना गर्नु परिरहेको तथ्यांकले देखाएको छ ।

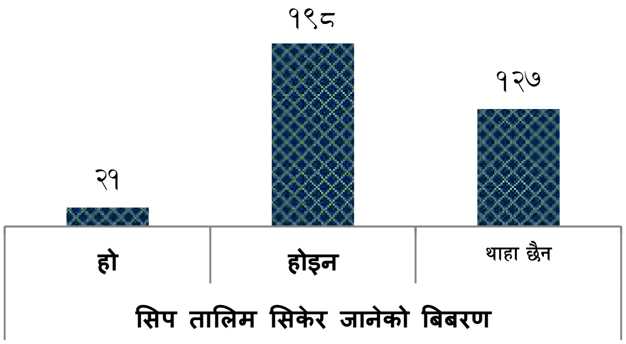

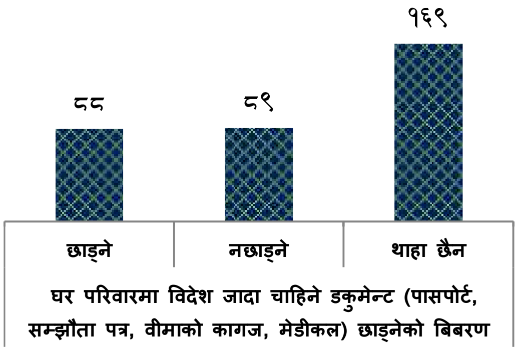

विदेश गएका ३४६ जना मध्ये करिव २.६ प्रतिशत (९ जना) ले मात्र सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी आवश्यक सूचना लिएर गएको पाइएको छ । जसले गर्दा अत्यावश्यक सूचनाको अभाव सँगै विभिन्न ठगीका समस्या तथा दुर्घटनाहरुमा पर्ने गरेको पाईएको छ । जम्मा विदेश गएका मध्ये २५.४ प्रतिशत (८८ जना) ले अत्यावश्यक कागजपत्र छाडेर गएको अवस्था छ । यसरी हेर्दा सुरक्षित आप्रवासन प्रकृया अर्थात सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्वन्धी प्रकृया पुरा गरेर जानेका संख्या न्यून रहेका छन् । फलस्वरुप वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त हुने लाभ उल्लेख्य मात्रामा लिन नसकेको अवस्था छ ।

मलेसीया तथा खाडी मुलुकहरुमा जानको लागि सरकारले फ्रि भिषा फ्रि टिकेटको नियम लागू गरे पनि उक्त प्रावधान अनुरुप मानिसहरु वैदेशिक रोजगारमा जान नपाएको तथ्यांकले देखाएको छ । विस्तृत विवरण तलको रेखाचित्रवाट हेर्न सकिन्छ । तलको तालिकामा ११ देखी ५० हजार रकम तिरेको देखिन्छ । उक्त रकमले भारत जादा लागेको लागतलाई जनाउँदछ । खाडीमुलुक, मलेसिया लगायतको देशहरु जानको लागि ५० हजार माथि लागत एजेन्ट तथा मेनपावर कम्पनीलाई तिर्नु पर्ने बाध्यता रहेको तथ्यांकले देखाएको छ ।

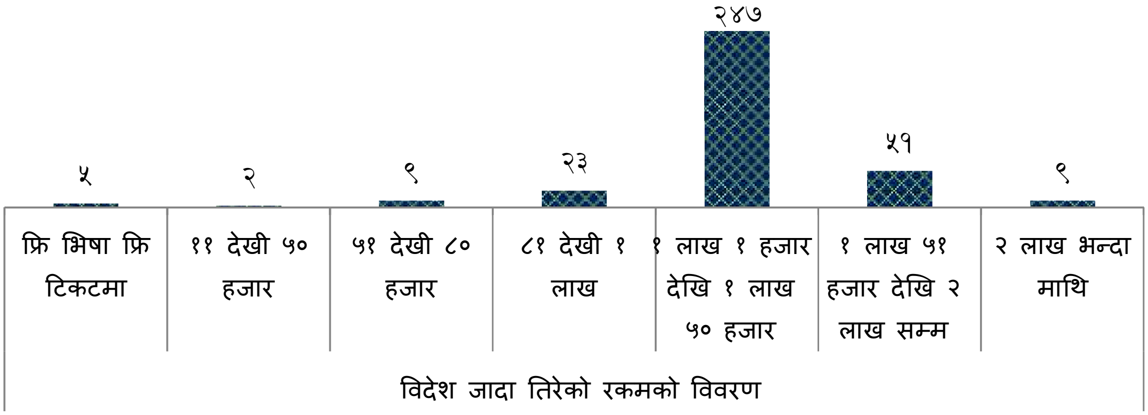

करिव ७७.७ प्रतिशत व्यक्तिहरुले वैदेशिक रोजगारमा जानको लागि ऋण लिएको पाइएको छ । यसरी लिइएको अधिकांश ऋण आफन्त र साहु महाजनबाट लिएका छन् । उक्त ऋणको व्याजदर अधिकांशले २५ देखि ३६ प्रतिशतले लिएको पाइएको छ भने केहिले १० प्रतिशत सम्मले ऋण लिएर विदेश गएको अवस्था पाइएको छ ।

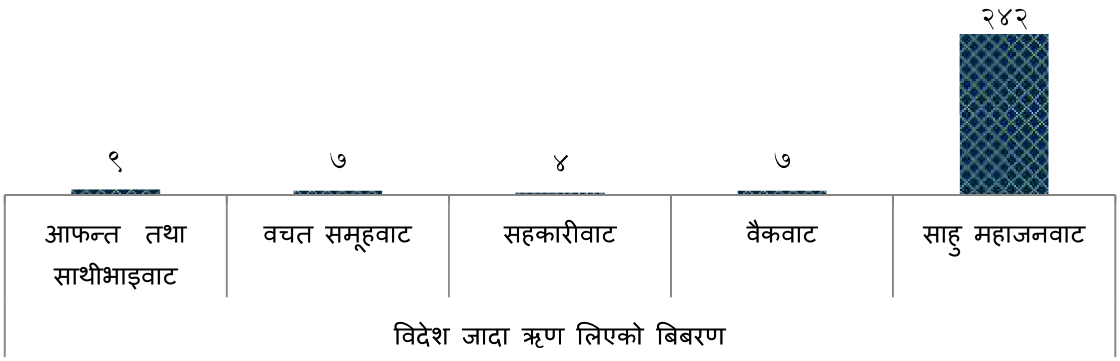

१३. रेमिटेन्स/ विप्रेषण प्राप्ति तथा त्यसको उपयोग:

वैदेशिक रोजगारको सवल पक्ष भनेको नै रेमिट्यान्स् तथा सीप ज्ञान आर्जन हो । यस पालिकामा **एक वर्ष भित्र ७ करोड ५९ लाख ५२ हजार रुपैया रेमिट्यान्स् प्राप्त** हुने घरधुरी सर्वेक्षणवाट जानकारी प्राप्त भएको छ । उक्त रेमिट्यान्स् ३४६ जनाले एकवर्षमा परिवारलाई पठाएको विवरण हो । यसरी पठाउनेमा मलेसिया, खाडीमुलुक तथा अन्य देशवाट रु. **७ करोड ५९ लाख ३२ हजार रुपैया रेमिट्यान्स् प्राप्त** भएको छ ।

भारतवाट रु. **२० हजार रुपैया रेमिट्यान्स् प्राप्त** भएको अवस्था छ । जसले पालिकाको आर्थिक गतिविधीलाई चलायमान बनाएको छ। जसको उपयोग २९ प्रतिशत ऋण तिर्न, १९.८ प्रतिशत घर खर्च, १२.३ प्रतिशत स्वास्थ्य तथा औषधि उपचार खर्च, ७.६ प्रतिशत शिक्षामा, १४.५ प्रतिशत घर वनाउन, ५.६ प्रतिशत जग्गामा, ९.९ प्रतिशत बचत गरेका र १.३ प्रतिशत ऋण तथा व्यवसायीमा लगानी भएको सर्वेक्षणवाट जानकारी प्राप्त भएको छ।

गन्तव्यमूलुक	जम्मा रमिटान्स	विदेश गएको संख्या	महिना	प्रति महिना औसत कमाई
भारतबाट प्राप्त रेमिटान्स	२०,०००	१	१२	१,६६६
खाडी, मलेसिया र अन्य देशबाट प्राप्त रेमिटान्स	७५,९३२,०००	३४५	१२	१८,३४१
जम्मा	**७५,९५२,०००**	३४६		

वैदेशिक रोजगारमा गएका युवाहरुले वर्षमा पाँच पटक सम्म रेमिट्यान्स् पठाउने गरेको पाईएको छ। तर वर्षमा २ देखी ३ पटक सम्म पठाउने संख्या बढि रहेको छ। स्थानीय तहमा वार्षिक रुपमा रेमिट्यान्स् ठुलो आकारमा भित्रिरहेको छ। जसले पालिकाको जनजीवनलाई आर्थिक रुपमा महत्वपूर्ण टेवा पुर्‍याएको छ । यसरी प्राप्त भएको रेमिट्यान्स्को उचित व्यवास्थापन तथा परिचालनको लागि व्यक्तिगत तथा संस्थागत तहमा योजनावद्ध प्रयासको कमी देखिन्छ।

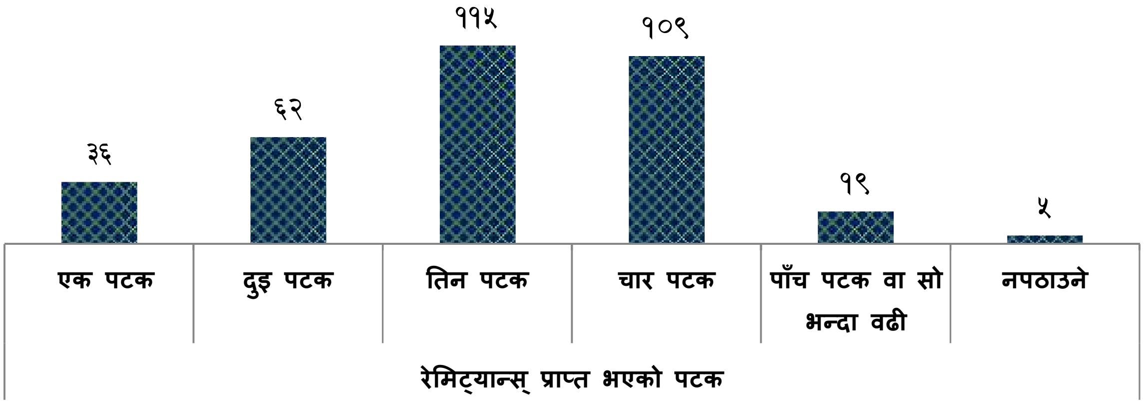

१४. बैदेशिक रोजगार सम्बन्धी समस्या तथा सामाजिक लागत:

वैदेशिक रोजगारको क्रममा स्वदेश तथा विदेशमा १३ जना समस्यामा भेटिएका छन् । यो वेदेशिक रोजगरमा जाने कुल संख्याको करीव ३.८ प्रतिशत हो । जस मध्ये अधिकांसले भने अनुसारको काम र तलव नपाएको घटनाहरु प्राप्त भएको छ।

यी घटनाहरु वाहेक, वैदेशिक रोजगारका कारण व्यक्ति, परिवार तथा समाजमा विभिन्न खाले समस्याहरु पनि रहि आएका पाइएका छन्। जुन कति देखिन सक्छन्। कति महसुस गर्न सकिन्छ। कति देख्न र वोल्न सकिदैन। मानसिक चिन्ता, पारिवारिक वेमेल, घरेलु हिंसा, दोस्रो विवाह, आत्महत्या, आरोप तथा लान्छाना लगायतका घटनाहरु पनि वढ्दो क्रमममा छ । बृद्धबृद्धा मात्र घरमा हुने र परिवारका सदस्यहरुको प्रत्यक्ष सहारा नपाउने, बाल बच्चाहरुको उचित हेरचाहको कमी लगायतका घटनाहरुको संख्याको पनि वृद्धि भइरहेका छन् । यस्ता समस्याहरुको रोकथाम तथा सम्वोधनका लागि सचेतना

अभिवृद्धिका कार्यक्रम निर्माण तथा कार्यान्वयनका साथै नीतिगत व्यवस्था र त्यसको कार्यान्वयन हुनु आवश्यक छ ।

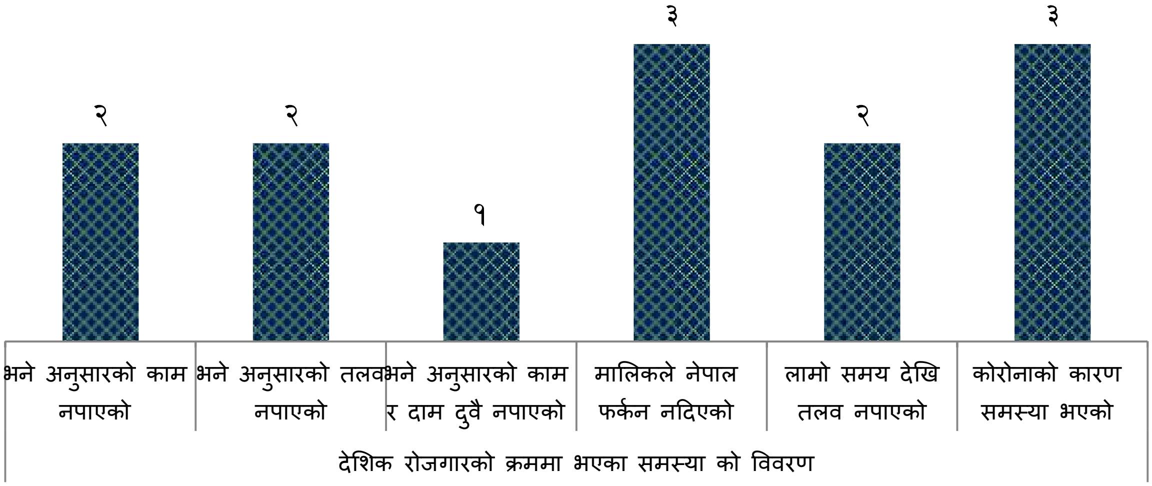

वैदेशिक रोजगारका कारण दोस्रो विवाहमा वृद्धि भइरहेको भनाइहरु आइरहेको सन्दर्भमा यस पालिकामा पनि वैदेशिक रोजगारसँग सम्वन्धित परिवारहरुमा एउटा पनि दोस्रो विवाह भएको पाइएको छैन ।

यस पालिकाका गाउँ वस्तीहरुवाट अंग्रेजी माध्यम र गुणस्तरीय शिक्षाको लागि शहरका वोर्डिङ स्कुलहरुमा पढ्न जाने तथा पठाउने क्रम रहेको पाइएको छ । यस अवधीमा जम्मा ११७ घरपरिवारका वालवालिकाहरु बारागढी गाउँपालिका, कलैया र अन्य शहरहरुमा गएको/पठाएको पाइएको छ । विदेशवाट कमाएको पैसाले २२ परिवारले शहरमा घडेरी किनेको पाइएको छ । तलको तालिकावाट घडेरी खरीद सम्वन्धीको विवरण देख्न सकिन्छ । यसको साथै यस पालिकाबाट १२ परिवारहरु पालिका भित्रै वसाइ सरेर जाने योजनामा रहेको पाईएको छ ।

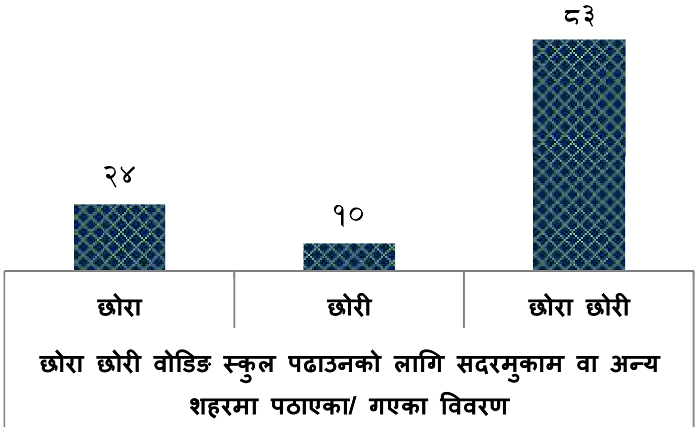

१५. पालिका भित्रको बैदेशिक रोजगारको सवालहरु:

वर्तमान अवस्था	सवालहरु	सम्भावित तथा प्रस्तावित कार्यक्रम
✧ युवाहरुको वैदेशिक रोजगार प्रतिको आकषर्ण वढिरहको छ । ✧ उमेर पुग्ने वित्तिकै वा नपुगी उमेर वढाएर जाने क्रम पनि वढिरहेको छ । ✧ यस स्थानीय तहवाट ३४६ (१ जना भारत सहित) जना वैदेशिक रोजगारमा गएका पाइएको छ ।	✧ स्थानीय तहमा नै कसरी रोजगारी तथा स्वरोजगारको सृजना कसरी गरी युवाहरुलाई गाउँ तथा देश विकासमा संलग्न गराउन सकिन्छ?	✧ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा स्थानीय स्तरको माग तथा आवश्यकता अनुसार संचालन गर्ने । ✧ स्थानीय तह मार्फत संचालन हने क्रियाकलापहरुलाई रोजगारी तथा स्वरोजगारको क्षेत्रमा बढावा दिने ।
✧ वेदैशिक रोजगारमा गएका ३४६ मध्ये ६.१ प्रतिशत (२१ जना पुरुष) ले मात्र सीप सिकेर गएका छन् । ✧ जसका कारण युवाहरुले अपेक्षित रुपमा कमाई गर्न सकेका छैनन् । ✧ विना सीप तालिम विदेश जाने क्रमले कार्य थलोमा विभिन्न खाले अवहेलना सहनु पर्ने तथा दुर्घटनाका सम्भावनाहरु पनि उत्तिकै मात्रामा सम्भावना रहन्छ ।	✧ सीप सिकेर विदेश जाने युवाहरुलाई तालिमको व्यवस्था कसरी गर्ने ? ✧ त्यसको लागि आवश्यक संयन्त्र के हुने ? ✧ सीप सिकेमा विदेशमा मात्र नभई स्वदेश फर्के पछि पनि उपयोगी हुन सक्छ भन्ने सोंचको विकास कसरी गर्ने ?	✧ स्वदेशको रोजगारीको लागि आवश्यक सीप विकासको कार्यक्रम संचालन गर्ने । ✧ विदेश जाने निर्णय गरिसकेका व्यक्तिहरुको लागि सोही बमोजमको सीप तालिमका कार्यक्रम संचालन गर्ने । ✧ संचालन भईरहेको सामी परियोजनाको सीप तालिम सँग समन्वय गर्ने । ✧ सीप तालिमको महत्व र उपलव्धताको बारेमा मुख्य नाकाहरुमा होर्डिङ वोर्ड राख्ने । ✧ टोल वस्ती स्तरमा सीप तालिम र स्थानीय तहमा प्राप्त हुने रोजगारीको बारेमा जानकारी सम्प्रेषणको लागि रिटर्नी स्वयंसेवक परिचालन गर्ने ।
✧ वैदेशिक रोजगारमा गएका मध्ये २.६ प्रतिशत (९ जना) ले मात्र आवश्यक सूचना लिएर गएको पाईएको छ ।	✧ आवश्यक सूचना तथा जानकारी लिएर गए ठगी तथा अलपत्र पर्ने कम सम्भावना हुन सक्छ । ✧ यस्ता सूचना प्रदान गर्ने उपयुक्त माध्यम के हुन सक्छ ?	✧ स्वदेशको रोजगारी र विदेशको रोजगारीको विषयमा सूचना संम्प्रेषणको लागि वडा तहमा नै रिटर्नी स्वयंसेवक परिचालन गर्ने । ✧ रिटर्नी स्वयंसेवक मार्फत रोजगार सेवा केन्द्र र आप्रवासी श्रोत केन्द्र (सूचना केन्द्र) मा विदेश जाने व्यक्तिलाई सिफारिस गर्ने ।

✧ विदेश गएका २५.४ प्रतिशत (८८ जना) व्यक्तिले मात्र अत्यावश्यक कागजपत्रको प्रतिलिपी घरपरिवारमा छाडेको पाइएको छ ।	✧ अत्यावश्यक कागजातको प्रतिलिपी घरपरिवारमा छाडेमा कानुनी सहायता लिन सजिलो हुने गर्दछ । ✧ यस सम्बन्धी आवश्यक जानकारी तथा सूचनाहरु दिने दीगो संयन्त्र के हुन सक्छ ? कसरी व्यवस्थापन गर्ने ?	✧ टोल, वडा तहको छलफल, होर्डिङवोर्ड तथा रिटर्नी स्वयंसेवकहरु मार्फत कागजपत्रको सुरक्षाको बारेमा जनचेतना विस्तार गर्ने ।
✧ गन्तव्य मूलुकमा काम गर्ने कम्पनीले नेपालमा कवोल गरे वमोजिमको काम, तलव नदिएको, अलपत्र पारेको, लामो समय देखी घर फर्कन नदिएको लगायतको विभिन्न खालका १३ वटा मुद्दाहरु प्राप्त भएका छन् ।	✧ त्यस्ता मुद्दाहरुलाई कसरी कानुनी सेवा प्रदान गर्न सकिएला ? ✧ त्यस्ता समस्यावाट बच्नको लागि के कस्ता पूर्व सावधानीहरु के कसरी अपनाउन सकिन्छ ? ✧ त्यसको लागि के कस्ता संयन्त्र उपलव्ध छ वा निर्माण गर्न सकिन्छ ? ✧ सो सम्बन्धी कसरी सूचना प्रवाह गर्ने ?	✧ टोल, वडा तहको छलफल, होर्डिङवोर्ड मार्फत कानुनी सहायतको विषयमा जानकारी दिने । ✧ रिटर्नी स्वयंसेवकहरु परिचालन गरी ठगी लगायतको मुद्दाहरुमा कानुनी सहायताको लागि आप्रवासी श्रोत केन्द्र (सूचना केन्द्र) मा सिफारिस गर्ने ।
✧ वार्षिक रुपमा यस स्थानीय तहमा रु. ७ करोड ५९ लाख ५२ हजार रेमिट्यान्स भित्रिने गरेको छ । ✧ उक्त रकमको ६८.८ प्रतिशत भन्दा वढि घर खर्च, ऋण चुक्ता तथा शिक्षा/स्वास्थ्य जस्ता क्षेत्रमा खपत भइरहेको छ ।	✧ उक्त रेमिट्यान्सलाई आयमूलक क्षेत्रमा लगानीको लागि सहजिकरण कसले गर्ने ? ✧ त्यसको लागि आवश्यक कार्यक्रम तथा नीतिगत व्यवस्था के हुने ? कस्ता किसिमका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ?	✧ रेमिट्यान्स्लाई आयमूलक क्षेत्रमा लगानीको लागि वित्तिय साक्षरता कार्यक्रम संचालन गर्ने । ✧ त्यसको लागि आवश्यक नीतिहरुको तर्जुमा गर्ने । ✧ रेमिट्यान्स् प्राप्त गर्ने परिवारलाई उद्यम विकास गर्नको लागि प्रोत्साहनको प्याकेजहरु तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
✧ वैदेशिक रोजगारमा संलग्न घरपरिवारमा पारिवारिक बेमेल, वृद्धवृद्धाहरु एक्लिने (सहारा विहीन हुने), बालवालिकाहरु सहारा विहिन भएको, विदेश गएका व्यक्तिहरु लामो समय देखि सम्पर्कमा नआएको जस्ता करिव १२ वटा घटना भेटिएका छन् । उक्त घटना देखे सुनेका मात्र हुन् । ✧ यस्ता घटनाहरुको संख्या भित्रि रुपमा अरु थप हुन सक्छ ।	✧ यस्ता सम्वेदनशील समस्याहरुको सम्वोधन तथा व्यवस्थापनमा कुन सरोकारवाहरुको भूमिका के हुने, कसरी सम्वोधन गर्ने ? ✧ सरोकारवालाहरु जनप्रतिनीधि, आमा समूह, महिला संजाल, अधिकारकर्मी, सुरक्षा निकायको भूमिका समस्या देखिए पछि समाधानमा मात्र हुने की रोकथामका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम पनि गर्न सकिन्छ ?	✧ सहारा विहिन जेष्ठ नागरिकहरु, वैदेशिक रोजगारका कारण विक्षिप्त परिवारहरुको लागि आवश्यक कार्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने । ✧ परिवारिक तथा सामाजिक एकिकरण सम्बन्धिको कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

✧ वालवच्चालाई गुणस्तरीय शिक्षा दिने (खास गरी वोर्डिङ ढाउन) बहानामा ११७ घरपरिवारका सदस्यहरु बारागढी गाउँपालिका, कलैया र अन्य शहरहरुमा बसोवास गर्दै आएको पाइएको छ ।	✧ स्थानीय स्तरमा गुणस्तरीय शिक्षा (अंग्रेजी माध्यमवाट) को व्यवस्थापन गर्न सकिन्न ?	✧ स्थानीय तह भित्रका विधालयहरुमा कक्षा १ वाट अंग्रेजी माध्यमवाट पठन पाठन शुरुवात गर्न सकिन्छ की ।
✧ फलस्वरुप वृद्घाहरु सहारा विहीन वन्दै गएको छ ।	✧ सामाजिक सुरक्षा भनेको वृद्धभत्ता मात्र वाड्नु हो त ? उनीहरुको आवश्यक सहयोगको लागि कार्यक्रमहरु संचालन गर्न सकिदैन ?	✧ जेष्ठ नागरिकहरुको लागि उपयोगी कार्यक्रमहरु संचालन गर्न सकिन्छ की ।
✧ ३ प्रतिशत व्यक्तिहरु ३ देखी ५ भन्दा बढी पटक सम्म विदेशमा बसिरहेका छन् । ✧ सीप र दक्षताका अभावका कारण मलेसिया तथा खाडीमा जाने व्यक्तिहरुले मासिक औषत कमाई १८,२९२ को हाराहारीमा मात्र कमाई गरिरहेका छन् ।	✧ युवाहरु धेरै पटक साथै धेरै वर्ष विदेश बसिरहदा परिवार व्यवस्थापन तथा देश विकासमा कसरी योगदान पुग्न सक्छ ? ✧ पटक पटक विदेश जाने क्रम कसरी कम गर्न सकिन्छ ?	✧ विदेश जादा अनिवार्य सीप तलिम लिएर मात्र जानु पर्ने अवस्था सृजना गर्न आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम गर्ने ।
✧ विदेशवाट फर्किएका व्यक्तिहरुको ज्ञान, सीप र अनुभावलाई कसरी उपयोग गर्ने?	✧ स्थानीय तहको मानव संसाधन विकास तथा व्यवस्थापन नीति कस्तो हुने ?	✧ वैदेशिक रोजगारवाट फर्केर आएको व्यक्तिको सीप, पूँजी तथा अनुभवलाई प्रवर्द्धनको लागि प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने । ✧ वैदेशिक रोजगारवाट फर्केर आएका व्यक्तिहरुको तथ्यांक संकलन गर्ने ।

१६. निष्कर्ष तथा सुझाबहरु

स्थानीय तहले रोजगार तथा स्वरोजगारका कार्यक्रमहरु मार्फत स्थानीय स्तरमा नै युवाहरुलाई परिचालन तथा व्यवस्थापनको लागि पहलकदमी लिनु पहिलो प्राथमिकता हुन सक्छ । वैदेशिक रोजगारको क्रमलाई पूर्णरुपमा रोक्न सक्ने अवस्था अहिलेको परिस्थितिमा कल्पना गर्न सकिदैन । स्थानीय स्तरमा पर्याप्त अवसर सृजना नहुँदा सम्म वैदेशिक रोजगारमा जाने क्रम निरन्तर चलिरहने देखिन्छ । आर्थिक रुपमा मजवुद हुने, राम्रो अवसर प्राप्त गर्ने र परिवारलाई उच्चतम् सुख दिने सपना अधिकांश व्यक्तिमा हुन्छ । वर्तमानमा भइरहेको स्थानको तुलनामा अर्को स्थानमा राम्रो सम्भावना र अवसर देखा पर्ने वित्तिकै मानिसहरु स्वभाविक रुपमा त्यस तर्फ उन्मूख भईहाल्छ । जुन स्वभाविक प्रकृया हो र वैदेशिक रोजगारलाई पनि यसैको प्रभावको रुपमा मान्न सकिन्छ ।

अर्को तिर स्थानीय स्तरमा सिमीत रोजगारीको अवसर, युवा जनसंख्याको वढ्दो आकार, परम्परागत जीवन प्रणालीमा युवाहरुको घट्दो रुची, सामाजिक संरचना आदिका कारण वैदेशिक रोजगारमा जाने क्रम रहर र वाध्यता दुवै वनेको देखिन्छ । यस्तो अवस्था वैदेशिक रोजगारसँग सम्वन्धित वहुआयामिक सवालहरुलाई उचित व्यवस्थापन नै आजको आवश्यकत्ता हो ।

खास गरी यस स्थानीय तहका क्षेत्रका युवाहरु आवश्यक सूचना तथा सीप तालिमहरु प्राप्त नगरी वैदेशिक रोजगारमा गइरहेको छ । अर्को तर्फ पालिकामा प्राप्त हुने रेमिट्यान्स्को ठुलो हिस्सा अनुत्पादक क्षेत्रमा लगानी भइरहेको छ । यसको अलवा वैदेशिक रोजगारका कारण परिवार तथा समाजमा विभिन्न खाले समस्याहरु देखा पर्दै आएकाछन् । वैदेशिक रोजगारवाट प्राप्त ज्ञान, सीप र पूजीको व्यवस्थापनको लागि कुनै प्रभावकारी एवं दीगो संस्थागत पहल हुन सकेका छैनन् । जसले गर्दा यस क्षेत्रको व्यवस्थापनमा सम्वन्धित निकायको ध्यान पुग्न जरुरी छ ।

१७. तथ्यांक/अनुसूचीहरू

खण्ड (क) - वैदेशिक रोजगारमा रहेका ब्यक्तिको विवरण

पालिकाको नाम	वार्ड नं	घरमुली	जम्मा परिवार संख्या			जम्मा बैदेसिक रोजगारमा गएका संख्या			उमेरगत विवरण					
			महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	१८ देखि २० बर्ष	२१ देखि ३० बर्ष	३१ देखि ४० बर्ष	४१ देखि५० बर्ष	५० बर्ष माथि	जम्मा
बारागढी गाउँपालिका	१	६९०	२११८	२२४७	४३६५	१	७०	७१		४८	२१	२		७१
	२	८३९	२५७७	२६४४	५२२१		३७	३७		२४	१३			३७
	३	७६४	२४८७	२५६९	५०५६		३७	३७	५	२०	१२			३७
	४	७७३	२४५८	२५४८	५००६		५०	५०		३१	१५	४		५०
	५	६५९	२१४६	२२०४	४३५०	२	११०	११२		६६	३०	१६		११२
	६	५४५	१५६६	१६२७	३१९३		३९	३९	४	२६	६	२	१	३९
	जम्मा	४२७०	१३३५२	१३८३९	२७१९१	३	३४३	३४६	९	२१५	९७	२४	१	३४६

वार्ड नं	जातिगत विवरण						पेशा								वैवाहिक अवस्था	
	तराई ब्राम्हण क्षेत्री	तराई जनजाति	तराई दलित	अन्य तराई मधेश	अन्य	**जम्मा**	कृषि	व्यापार	सरकारी जागिर	संग सस्था/निकी कमपनीमा जागिर	ज्याला मजदुरी	आफ्नै व्यावसाय	अन्य	**जम्मा**	विवाहित	अविवाहित
१	२	३६	११	१६	६	७१	५३	१			३		१४	७१	४१	३०
२		२८	९			३७	२८	६					३	३७	२८	९
३		२३	१४			३७	३७							३७	२७	१०
४	१	२६	११	१२		५०	४४	१			१		४	५०	३०	२०
५		८०	२४	२	६	११२	१००	३		३	६			११२	८२	३०
६		१७	२२			३९	३०	१	१	२	१	३	१	३९	२१	१८
जम्मा	३	२१०	९१	३०	१२	३४६	२९२	१२	१	५	११	३	२२	३४६	२२९	११७

वार्ड नं	गएको देश										गएको पटक					
	मलेसिया	कुवेत	साउदी अरब	वहराइन	युएइ दुवइ	कोरिया	कतार	भारत	अन्य देश	**जम्मा**	पहिलो पटक	दोस्रो पटक	तेस्रो पटक	चौथो पटक	पाचौं पटक वा सो भन्दा बढि पटक	**जम्मा**
१	६२		५	१	२		१			७१	५२	१२	५	२		७१
२	३२	१			१	१	२			३७	३१	६				३७
३	२९		४		३		१			३७	३६	१				३७
४	४२		१	१	४		१	१		५०	३८	१२				५०
५	८१	६	७	२	५		१०		१	११२	९२	२०				११२
६	३३		२		१		३			३९	२९	७	२		१	३९
जम्मा	२७९	७	१९	४	१६	१	१८	१	१	३४६	२७८	५८	७	२	१	३४६

वार्ड नं	के पेशा/ काम गर्नु हुन्छ															परिवार संग फोन (इमो, भाइबर, आदि)सम्पर्क				
	निर्माण क्षेत्र	इलेक्ट्रिकल	मेकानिकल	हस्पिटालिटी	हेल्थ केयर	एग्रिकल्चर सर्भिस	सेक्युरिटी	गार्मेन्ट	ड्राइभर	लेबर	सेल्स मैन	थाहा छैन	गार्डेनर	अन्य	**जम्मा**	दिनमा १ पटक	हप्तामा एक पटक	कम्तिमा २ हप्तामा एक पटक	कम्तिमा महिनामा एक पटक	एक पहिना भन्दा बढीमा
१	१	३						१		१		६०		५	७१	२१	४७	२		१
२									१	३२		२		२	३७	६	३१			
३										३७					३७	३५	१			१
४				२			४		१	४०		१		२	५०	४९	१			
५												१११		१	११२	९३	१८	१		
६	१७	७	२	१	१	१	३				१	१	१	४	३९	२५	१२		१	१
जम्मा	१८	१०	२	३	१	१	७	१	२	११०	१	१७५	१	१४	३४६	२२९	११०	३	१	३

वार्ड नं	सिप तालिम सिकेर जानेको बिबरण				सिप सिकेर गएकाहरुको बिबरण							
	छ	होइन	थाहा छैन	**जम्मा**	इलेक्ट्रीसीयन	कार्पेन्टर (फिनिसिङ)	प्लम्बर	डाइभिङ	गार्मेन्ट	सेक्युरिटी गार्ड	अन्य	**जम्मा**
१	२	१२	५७	७१	१				१			२
२		३७		३७								०
३		३७		३७								०
४	४	१६	३०	५०				१		३		४
५		७६	३६	११२								०
६	१५	२०	४	३९	१	२	१				११	१५
जम्मा	२१	१९८	१२७	३४६	२	२	१	१	१	३	११	२१

वार्ड नं	सूचना केन्द्रवाट सूचना तथा जानकारी लिनेको बिबरण				सूचना लिएर गएको हो भने कुन मध्यम बाट सूचना केन्द्र पुग्नु भएको हो						घर परिवारमा विदेश जादा चाहिने डकुमेन्ट (पासपोर्ट, सम्झौता पत्र, वीमाको कागज, मेडीकल) छाड्नेको बिबरण				डकुमेन्ट (पासपोर्ट, सम्झौता पत्र, वीमाको कागज, मेडीकल) को फोटोकपी छाडेको विवरण					
	लिएर जाने	नलिई जाने	थाहा छैन	जम्मा	स्थानीय स्वयसेवक	साथि भाइ तथा परिवार	म्यानपावर कम्पनी	बिधार्थी तथा शिक्षक	रेडियो	अन्य	छाड्ने	नछाड्ने	थाहा छैन	जम्मा	श्रम स्वीकृती	सम्झौता पत्र	वीमाको कागज	मेडीकलको कागज	पैशा तिरेको भर्पाइ	युजर आइडी र पासवर्ड
१		१३	५८	७१							५	१	६५	७१	५	५	५	५	५	५
२		३७		३७							३६		१	३७	३६	३६	३६	३६	३६	
३	१	३६		३७			१				३	१५	१९	३७	३	३	३	२		
४		८	४२	५०							१७	२	३१	५०		१६	१६	१७		
५		६७	४५	११२							८	६०	४४	११२		२	१	२		
६	८	१३	१८	३९			७			१	१९	११	९	३९	१९	१९	१९	१९	१८	
जम्मा	९	१७४	१६३	३४६	०	०	८	०	०	१	८८	८९	१६९	३४६	६३	८१	८०	८१	५९	५

वार्ड नं	बैदेसिक रोजगारमा जाने माध्यम						कुन वाटो भएर गएको हो ?					विदेश जादा तिरेको रकमको विवरण						
	एजेन्ट मार्फत	मेनपावर कम्पनी मार्फत	आफ्न्त मार्फत	G to G मार्फत	कन्सल्ट्यान्सी मार्फत	थाहा छैन	नेपालको विमानस्थल (काठमाण्डौं)	भारतवाट	अन्यमूलुक हुदै	थाहा छैन	**जम्मा**	फ्रि भिषा फ्रि टिकटमा	११ देखी ५० हजार	५१ देखी ८० हजार	८१ देखी १ लाख	१ लाख १ हजार देखि १ लाक ५० हजार	१ लाख ५१ हजार देखि २ लाख सम्म	२ लाख भन्दा माथि
१	६४	५	१			१	७१				७१	२		३	२	२९	३३	२
२	३७						३७				३७	२	१	१	१२	१६	५	
३	३६	१					३७				३७				१	३५	१	
४	४५	४				१	४९			१	५०	१	१	१	१	४६		
५	१११	१					१११			१	११२				१	१०३	६	२
६	३१	७				१	३९				३९			४	६	१८	६	५
जम्मा	३२४	१८	१	०	०	३	३४४	०	०	२	३४६	५	२	९	२३	२४७	५१	९

वडा नं	विदेश जादा लागेको लागतको श्रोत				विदेश जादा ऋण लिएको बिबरण						विदेश जादा ऋण लिएको व्याज दर					
	आफ्नै स्रोत	सम्पति वेचेर	ऋण सापटी गरेर	गरगहना वेचेर	आफन्त तथा साथीभाइवाट	वचत समूहवाट	सहकारीवाट	बैंकवाट	साहु महाजनवाट	अन्यवाट	१० प्रतिशत भन्दा कम	१० देखि १५ प्रतिशत	१६ देखि १८ प्रतिशत	१९ देखि २४ प्रतिशत	२५ देखि ३६ प्रतिशत	सो भन्दा माथि
१	६		६५			३		७	५५			८	५	४६	६	
२	८		२९						२९		१				२८	
३	३०		७						७						७	
४	१७		३३		२		१		३०		२			१	११	१९
५	८		१०४				१		१०३		१०२		१		१	
६	६	२	३१		७	४	२		१८		२		५	३	२१	
जम्मा	७५	२	२६९	०	९	७	४	७	२४२	०	१०७	८	११	५०	७४	१९

वार्ड नं	ऋण चुक्ताको अवस्था			ऋण चुक्ताको अवधी						वैदेशिक रोजगारको क्रममा भएका समस्या हुने संख्या	देशिक रोजगारको क्रममा भएका समस्या को विवरण					
	चुक्ता गरिसकेको	चुक्ता गर्न बाकी	कति पनि तिर्न सकेका छैनौ	३ महिना भित्र	६ महिना भित्र	९ महिना भित्र	१२ महिना भित्र	१८ महिना भित्र	१८ महिना भन्दा बढी		भने अनुसारको काम नपाएको	भने अनुसारको तलव नपाएको	भने अनुसारको काम र दाम दुवै नपाएको	मालिकले नेपाल फर्कन नदिएको	लामो समय देखि तलव नपाएको	कोरोनाको कारण समस्या भएको
१	३०	३४	१	१	५	६	११	३	४	१		१				
२	२	२७					२			२	१		१			
३	४	३					४									
४	२९	४			५	२४				२						२
५	३३	६८	३			७	२५	१								
६	२१	९	१	२	६	२	७	१	३	८	१	१		३	२	१
जम्मा	११९	१४५	५	३	१६	३९	४९	५	७	१३	२	२	१	३	२	३

वार्ड नं	कोरोनाको कारण समस्या भएको छ अथवा भएको थियो? छ वा थियो भने कस्तो समस्या ?						कोरोनाको कारण कुनै स्वास्थ्य समस्या				
	समस्या छैन – काम र तलब उस्तै छ	सम्झौता भंग गरी काम र तलब नदिएको	५०% मात्र काम र तलब दिएको	निरन्तर काम गरिरहेको तर तलब नदिएको	क्वारेन्टिनमा रहेको तर नियमित तलब पाइरहेको	क्वारेन्टिनमा रहेको काम र तलब नपाइरहेको	क्वारेन्टाइन मा बसे पनि खान बस्न समस्या भएको	खान नदिएको	उपचार राम्रो नपाएको	कोरोनको कारण मृत्यु	अन्य कारणले बिरामी भएको
१											
२											
३											
४		१	१					१			१
५											
६			१								१
जम्मा	०	१	२	०	०	०	०	१	०	०	२

वार्ड नं	वैदेशिक रोजगारमा रहँदा परिवारमा भएका समस्याहरुको विवरण				साठी वर्ष माथिका वुवा आमा मात्र घरमा वसेको संख्या	छोरा छोरी वोडिङ स्कुल पढाउनको लागि सदरमुकाम वा अन्य शहरमा पठाएका/ गएका विवरण				विदेशको औसत मासिक कमाइ
	पारिवारिक वेमेल (घरेलु हिंसा)	गम्भिर मानिसक चिन्ता तथा वेहोस हुने	श्रीमानले लामो समय देखी पैशा नपठाएका	परिवारमा लामो समय देखी सम्पर्कमा नभएका		छ	छोरा	छोरी	छोरा छोरी	
१	१		१	१	२३	१६	६	१	९	१४००३
२			१		१७	१४	८	३	३	२२३१२
३				१		६	१		५	१६००६
४		२			१३	६	२		४	६३५१
५					४७	४९		१	४८	१२७०५
६		३	२		२६	२६	७	५	१४	२०२५४
जम्मा	१	५	४	२	१२६	११७	२४	१०	८३	१५२७२

वार्ड नं	विदेशबाट पठाएको रकम कहाबाट लिने गर्नु भएको छ?					कोरोनाको कारणले खाइपाई आएको तलब सुविधामा केहि परिबर्तन आएको छ ?				पोहोर सालको जेष्ठ देखि अस्ति वैशाष सम्ममा रेमिट्यान्स् प्राप्त भएको पटक						पोहोर सालको जेष्ठ देखि अस्ति वैशाष सम्ममा पठाएको पैशा (रेमिट्यान्स्) विवरण
	सहकारीबाट	आईएमी सेन्टरबाट	बैंकबाट	फाइनान्स कम्पनीबाट	हुण्डी बाट	कोरोना पछी तलब नै पठाएको छैन	पठाएको छ तर ७५% मात्र	पठाएको छ तर ५०% मात्र	पठाएको छ तर २५% मात्र	एक पटक	दुइ पटक	तिन पटक	चार पटक	पाँच पटक वा सो भन्दा बढी	नपठाउने	
१		७०	१			७१				१७	१२	११	२५	६		१४६१९०००
२		३७				३७				६	२२	७	१	१		१३६५५०००
३		३७				३४	२	१		६	७	७	१५	२		१०१८००००
४	१	४९				४९	१			३	११	३३	२	०	१	५९४५०००
५	२	७६	३४			८१	१०	५	१६	३	६	४७	५३	२	१	२१३४५०००
६		३६	२		१	१६	८	४	११	१	४	१०	१३	८	३	१०२०८०००
जम्मा	३	३०५	३७	०	१	२८८	२१	१०	२७	३६	६२	११५	१०९	१९	५	७५९५२०००

वार्ड नं	एक वर्षभित्र प्राप्त रेमिट्यान्स्को विवरण									बचत गर्नु भएको छ भने कहाँ गर्नु भएको छ?		
	घर खर्च तथा खानपान (लुगा कपडा दाल चामल सामाजिक कार्यहरुमा आदी)	स्वास्थ्य तथा औषधी उपचार खर्च	ऋण तिर्न	जग्गा खरीदमा	घर वनाउनमा	शिक्षामा(केटाकेटी पढाउन)	व्यवसाय मा लगानी	ऋण लगानी	वचत छ	स्थानीय समूहमा	बैंकमा	फाइनान्समा
१	२३२६०००	२९५९०००	१३५६०००	१५३१०००	२३२००००	२७६२०००			१३६५०००		१३५००००	१५०००
२	१६४८०००	९५७०००	४१५००००	४५००००	१०९००००	५०००००	४४५०००	१५००००	४२६५०००		४२६५०००	
३	१६५००००	६९५०००	११७२०००	१६१००००	४२१४०००	३०००००		१०००००	४३९०००		४३९०००	
४	२३७५०००	९१००००	५९२०००	४६००००	९३००००	४९८०००			१८००००	१००००	१७००००	
५	२८५१०००	१९०४०००	१३६०५०००	२०००००	८५३०००	१०७५०००	७००००		७८७०००	५०००	७८२०००	
६	४२०५०००	१९०००००	११८३०००		१५८००००	६७००००		२०००००	४७००००	१०००	४६५०००	४०००
जम्मा	१५०५५०००	९३२५०००	२२०५८०००	४२५१०००	१०९८७०००	५८०५०००	५१५०००	४५००००	७५०६०००	१६०००	७४७१०००	१९०००

वार्ड नं	प्राप्त रेमिट्यान्स् को देशगत विवरण								
	मलेसिया	कुवेत	भारत	साउदी अरव	बहराइन	युएइ दुवइ	कोरिया	कतार	अन्य देश
१	१२५७९०००			१०९००००	३०००००	३५००००		३०००००	
२	११०१५०००	६०००००				६०००००	४८००००	९६००००	
३	८०७००००			९०००००		९७००००		२४००००	
४	५१४५०००		२००००	१५००००	१३००००	४०००००		१०००००	
५	१५७६५०००	११५००००		१४५५०००	२३००००	६३५०००		१९२००००	१९००००
६	८८४३०००			४३००००		२०००००		७३५०००	
जम्मा	६१४१७०००	१७५००००	२००००	४०२५०००	६६००००	३१५५०००	४८००००	४२५५०००	१९००००

वडा नं	विदेशवाट फर्कपछिको योजना				विदेशको कमाइले घडेरी किनेको विवरण		वसाइ सरेर जाने योजना भएको संङ्ख्या	वसाइ सरेर जाने सहर			एक भन्दावढी वदेश गएको परिवार संङ्ख्या
	विदेशमा प्राप्त गरेको क्षमता अनुसार आफ्नै व्यावसाय गर्छु	मेरो विदेशको अनुभव भन्दा फरक क्षेत्रमा जागिर गर्छु	स्थानीय सरकारले प्रदान गर्ने रोजगारमा काम गर्छु	अहिले सम्म कुनै योजना छैन	पालिका क्षेत्रमा	घर नजिकै शहरमा		पालिका क्षेत्रमा	सदरमुकाम भएको शहरमा	काठमाण्डौमा	
१				७१							४
२				३७							७
३	१			३६							६
४	५			४५	१६		११	११			६
५	२९			८३	५	१	१	१			१५
६	४	१	२१	१३							२
जम्मा	३९	१	२१	२८५	२१	१	१२	१२	०	०	४०

खण्ड (ख) - वैदेशिक रोजगारमा बाट फर्किएर आएका ब्यक्तिको विवरण

वार्ड नं.	जम्मा बैदेसिक रोजगारबाट फर्किएर आएका संख्या			उमेरगत विवरण					जातिगत विवरण					
	महिला	पुरुष	जम्मा	१८ देखि २० बर्ष	२१ देखि ३० बर्ष	३१ देखि ४० बर्ष	४१ देखि५० बर्ष	५० बर्ष माथि	तराई ब्राम्हण क्षेत्री	तराई जनजाति	तराई दलित	अन्य तराई मधेश	अन्य	**जम्मा**
१		५८	५८		३१	१९	८		१	३३	११	१३		५८
२		९१	९१		४२	४५	४			८०	११			९१
३		८०	८०	२	४५	३२	१			४३	३७			८०
४		६०	६०	३	३२	१८	७		१	३९	१३	५	२	६०
५		११	११		५	६				६	५			११
६		८८	८८	३	५०	३१	४			२५	६३			८८
जम्मा	०	३८८	३८८	८	२०५	१५१	२४	०	२	२२६	१४०	१८	२	३८८

वार्ड नं	के कारण ले फर्किनु भयो						वैवाहिक अवस्था				फेरी विदेश जाने सोचमा हुनुहुन्छ ?	
	सम्झौता सकिएर	कोरोनाले गर्दा कम्पनी ले करार अवधी नसकी नै पठाएर	कोरोनाले गर्दा राजिनामा दिएर सुरक्षित हुन र परिवारसँग रहन	कम्पनि टुटेर	कोरोना बाहेक अन्य स्वास्थ्य समस्या भएर	अन्य	विवाहित	अविवाहित	एकल महिला/ पुरुष	सम्बन्ध बिच्छेद	जाने	नजाने
१	४१					१७	५५	३			२८	३०
२	९१						८६	५			७७	१४
३	८०						७७		३		७५	५
४	४८		५	१		६	५०	१०			२६	३४
५	१०					१	१०	१			४	७
६	५५	४	३	६	५	१५	८२	६			३७	५१
जम्मा	३२५	४	८	७	५	३९	३६०	२५	३	०	२४७	१४१

वार्ड नं	गएको देश												
	मलेसिया	कुवेत	साउदी अरब	युएइ दुवइ	भारत	कतार	युरोप	हङ्गकङ्ग	साइप्रस	अष्ट्रेलिया	अमेरिका	अन्य देश	**जम्मा**
१	४६		१	२		८						१	५८
२	६६	३	५	५		१२							९१
३	६२		८	४		६							८०
४	३८	१	३	२	८	८							६०
५	८	१	१			१							११
६	५१		१४	९	२	११				१			८८
जम्मा	२७१	५	३२	२२	१०	४६	०	०	०	१	०	१	३८८

वार्ड नं	आजभोली के गर्दै हुनुहुन्छ				के पेशा/ काम गर्नु हुन्छ?							
	जागिर गरिरहेको	स्वरोजगार गरिरहेको	बेरोजगार रहेको र जागिरको खोजि गरिरहेको	विदेश जानलाइ कुरिरहेको	mesen	security	micro-finance	House wireing	Labour	Mechanic	डकर्मी	painting
१		४९		९								
२	२	८	७	७४	१	१						
३			५	७५								
४		३	५६	१								
५	१	१	८	१			१					
६	७	११	६९	१				१	३	१	१	१
जम्मा	१०	७२	१४५	१६१	१	१	१	१	३	१	१	१

वार्ड नं	सिप सिकेर जानु भएको थियो वा विदेशमा रहदा सिकेको सीप												
	प्लम्बर	स्काफफोल्डङ	कार्पेन्टर	मेसन	ईलेक्टिसीयन	क्लिनर	स्टील फिक्चर	कुक	कृषि	वेटर	सेक्युरीटी गार्ड	वेल्डर	अन्य
१													१
२													
३													
४													
५													
६	३	१	२	७	३		१	१		१	१	१	२२
जम्मा	३	१	२	७	३	०	१	१	०	१	१	१	२३

वार्ड नं	सिप तालिम सिकेर जानु भएको हो			सिप परिक्षण बारे जानकारी हुने संख्या		सीप परिक्षण गरिसकेका संख्या		सीप परिक्षण गर्ने सोंचमा भएका संख्या		विदेशको कमाई/पैसा के के मा लगानी गर्नु भयो?								
	छ	छैन	जम्मा	जानकारी भएको	जानकारी नभएको	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	घर खर्च तथा खानपान	स्वास्थ्य तथा औषधी उपचार खर्च	ऋण तिर्न	जग्गा खरीदमा	घर बनाउनमा	शिक्षामा(केटाकेटी पढाउन)	ऋण लगानी	व्यावशाय शुरुवात	बचत
१	१	५७	५८	१	५७		१			५८	४५	४५	१४	२०	२०	१	१	०
२	३	८८	९१	५१	४०		१		३	९१	९१	९०	१२	१७	६९	१	०	०
३	१	७९	८०		८०					५९	५१	३३	२४	२३	१८	१	०	४
४	२	५८	६०	४	५६					६०	६०	४६	१३	२४	२८	१	०	०
५		११	११		११					१०	६	१०	३	३	१	०	०	०
६	४३	४५	८८	५४	३४		१७			८०	८१	६३	२१	३२	३६	३	१	७
जम्मा	५०	३३८	३८८	११०	२७८	०	१९	०	३	३५८	३३४	२८७	८७	११९	१७२	७	२	११

वार्ड नं	विदेशको कमाइ बाट गरेको बचत रकम	व्यावसाय शुरु गर्ने योजना भएका संख्या	व्यावसाय शुरु गर्ने योजना भएका व्यक्तिको संख्या							ब्याबसाय गरिरहेका ब्याक्तिको संख्या	व्यावसाय गरिरहेका ब्याक्तिको संख्या		संचालन ररिरहेको व्यावसाय ले प्रदान गरिरहेको रोजगारी संख्या		
			कुखुरा पालन	बंगुरपालन	व्यापार	गाईपालन	डेरी सचालन	यहि रोजगार गर्ने	अन्य		कुखुरा पालन	अन्य	महिला	पुरुष	जम्मा
१	०	५		१	३	१									०
२	५९५०००														०
३	४९००००														०
४	१७५०००	८	२	१	२			१	२	१		१		१	१
५	०														०
६	२६१६०००	६	१		२				३	११	४	७		४	४
जम्मा	३८७६०००	१९	३	२	७	१	८	१	५	१२	४	८	०	५	५

वार्ड नं	व्यावसाय प्रबर्धनको लागि स्थानीय सरकार तथा विभिन्न निकायबाट प्राप्त सहयोगको विवरण						व्यावसाय शुरु गर्न वा प्रबर्धनको लागि कुनै निकाय, स्थानीय सरकार सँगको अपेक्षा						व्यावसाय शुरु गर्न वा प्रबर्धनको लागि अप्ठ्याराहरु								
	नगद सहयोग	सामग्री सहयोग	प्रबिधि सहयोग	तालिम	व्यावसाय दर्तामा छुट	अन्य	नगद सहयोग	सामग्री सहयोग	प्रबिधि सहयोग	तालिम	व्यावसाय दर्तामा छुट	अन्य	बजार व्याबस्थापन	सिचाई	प्रबिधिक सहयोगको कमी	तालिम	यातायात तथा ढुवानी	अनुदान	कच्चा सामग्रीको कमी	नीति नियम	बजेटको अभाव
१							१	१		१	१	१	५								
२																					
३																					
४							१	७	४	९	३	२	९	२	३	९	३	१	८		
५																					
६							५	५	९	५	१०	३	९		३	१	२	६	१	११	११
जम्मा	०	०	०	०	०	०	७	१३	१३	१५	१४	६	२३	२	६	१०	५	७	९	११	११